

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1930 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag ur Ovanåkers pastorats avlöningsfond till restaurering av Ovanåkers församlings kyrka m. m.

(2:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 16 januari 1930 dagtecknad proposition, nr 24, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda dels utdrag av statsrådsprotokollen över ecklesiastikärenden för den 26 september 1929 och den 16 januari 1930, dels ock kyrkomötets skrivelse den 21 oktober 1929, nr 4, föreslagit riksdagen att för dess del medgiva, att Ovanåkers församling må, under de villkor Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, ur Ovanåkers pastorats avlöningsfond uppbära ett belopp av högst 59,348 kronor till bestridande av kostnaderna för reparation av Ovanåkers kyrka och uppförande av brandfri arkivbyggnad i enlighet med de i ärendet omförmälda, av byggnadsstyrelsen fastställda förslagen.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till omförmälda statsrådsprotokoll och kyrkomötesskrivelse.

I en vid 1927 års riksdag i andra kammaren väckt motion, nr 34, hemställdes, att riksdagen för sin del måtte medgiva, att av inflytande eller redan influtna men icke disponerade skogsförsäljningsmedel från kyrkoherdebostället i Ovanåkers församling finge under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva, utgå ett anslag av högst 59,348 kronor för restaurering av Ovanåkers församlings kyrka och uppförande av arkivbyggnad i enlighet med ritningar, som blivit i vederbörlig ordning fastställda. I motionen framhölls bland annat, att vid ärendets behandling vid 1926 års kyrkomöte — där en i ärendet väckt motion avslagits — anmärkts, att frågan därstädes upptagits genom enskild motion och icke haft den behandling av myndigheter och andra, som helst borde föreligga, innan den komme till kyrkomötet.

Riksdagen beslöt i anledning av motionen att i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 111) anhålla, det Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, huruvida av inflytande eller redan influtna men icke disponerade skogsförsäljningsmedel från kyrkoherdebostället i Ovanåkers församling måtte utgå anslag till restaurering av Ovanåkers församlings kyrka och till uppförande av arkivbyggnad

för nämnda församling, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Till stöd härför anförde riksdagen:

Mot bifall till motionen måste otvivelaktigt principiella betänkligheter resa sig. Å andra sidan har riksdagen icke kunnat undgå finna, att vissa billighetsskäl kunna anföras till stöd för motionärens yrkande. Ärendet synes emellertid vara i behov av ytterligare utredning, och frågan synes därför böra hänskjutas till Kungl. Maj:t för verkställande av utredning och eventuellt avgivande av förslag i ämnet.

Genom beslut den 14 april 1927 anbefalldes kammarkollegiet att efter vederbörandes hörande till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i det i riksdagens berörda skrivelse angivna hänseende.

I anledning härav har kammarkollegiet med eget utlåtande av den 12 mars 1929 överlämnat dels vissa från domänstyrelsen infordrade uppgifter innefattade i en den 20 juli 1928 dagtecknad promemoria rörande behållna skogsavkastningen vid ifrågavarande boställe jämte en vid promemorian fogad tablå, dels ock yttrande i ämnet av Ovanåkers församling.

Kammarkollegiet har i sitt ovanberörda utlåtande framhållit bland annat följande:

I den motion, som ligger till grund för riksdagens förevarande skrivelse (nr 111/1927), synes icke förutsättas annat än att den i ärendet omförmälda dispositionen av skogsavkastningen vid kyrkoherdebostället i Ovanåkers församling står i överensstämmelse med hithörande författningars såväl anda som bokstav, men det göres gällande att alldeles särskilt starka skäl tala för att till förmån för Ovanåkers församling medgiva ett undantag från de gällande bestämmelserna.

Det synes kollegium ej kunna bestridas att icke den nya lagstiftningen kommit att till följd av åtskilliga sammanfallande särskilda omständigheter för Ovanåkers församling medföra nog så hårda konsekvenser och att det av sådan anledning synes önskvärt att beträffande denna församling söka mildra lagstiftningens följder.

Såsom riksdagen uttalat i sin skrivelse måste otvivelaktigt principiella betänkligheter resa sig mot bifall till motionen. Klart är att ett eftergivande beträffande en av de huvudsakliga grunderna för 1910 års lagstiftning, vars olika delar måste ses i sammanhang med varandra, måste väcka betänkligheter. Vilka konsekvenserna av en sådan eftergift skulle bli är ej möjligt att nu överblicka.

Emellertid anser kammarkollegiet att beträffande Ovanåkers församling en möjlighet föreligger att tillmötesgå församlingens önskan utan att rubba de grunder, varpå 1910 års lagstiftning är byggd. Kollegiet syftar därvid på utvägen att för bestridande av kostnaden för här ifrågavarande ändamål anvisa medel ur den s. k. Ovanåkers pastorats avlöningsfond.

Angående möjligheten att använda omförmälda fond till bestridande av ifrågavarande kostnader anför kollegiet:

»Enligt de bestämmelser, som gällde före ikraftträdandet av 1910 års lagstiftning, och den praxis, som härutinnan utvecklat sig, hade Kungl. Maj:t en jämförelsevis fri förfoganderätt över sådana fonder som den förevarande. I stor utsträckning medgav Kungl. Maj:t användning av dylika fonder för andra kyrkliga ändamål än prästerskapets avlöning. Från Ovanåkers skogs-

medelsfond hava enligt medgivande i nådiga breven den 25 maj 1888 och den 8 maj 1908 omkring 20,000 kronor fått användas till kyrkans reparation. Innan Ovanåkers församling den 1 maj 1915 kommit in under den nya lagstiftningens bestämmelser lär det hava legat inom Kungl. Maj:ts befogenhet att ur fonden anvisa anslag även till den nu ifrågavarande kyrkoreparationen, varav, efter vad i ärendet upplysts, behov förelåg redan långt dessförinnan.

Det synes kollegiet som kunde den nu väckta och av församlingen understödda frågan lösas på det sättet att Ovanåkers församling erhöle medgivande att för bekostande av nu ifrågavarande kyrkoreparation anlita omförmälda, numera Ovanåkers pastorats avlöningsfond benämnda fond, oavsett att räntan av fonden jämlikt löneregleringsresolutionen den 23 oktober 1914 och nådiga brevet den 4 mars 1927 angivits bland de medel, varmed prästerskapets avlöning skall bestridas.

Kollegiet anser sig alltså hava skäl att, med anledning av de i förevarande ärende förekommande särskilda omständigheterna, tillstyrka att Ovanåkers församling måtte erhålla medgivande att av Ovanåkers pastorats avlöningsfond uppbära ett belopp av högst 59,348 kronor till bestridande av kostnaderna för reparation av Ovanåkers kyrka och uppförande av brandfri arkivbyggnad i enlighet med de i ärendet omförmälda, av byggnadsstyrelsen fastställda förslagen, under iakttagande *dels* att utbetalningen äger rum i den mån församlingen hos länsstyrelsen styrker sig hava haft utgifter för ändamålet och *dels* att församlingen härvid ej må tillgodoräkna sig rotvärdet å i kostnadsförslagen ingående virke, i den mån församlingen för sådant virke erhåller utstämpling å boställets skog.»

Departementschefen har förklarar sig hysa stor tvekan angående lämpligheten att i ett enskilt, om än så ömmande fall tillstyrka undantag från en av själva huvudgrundsatserna i 1910 års lönelagstiftning: att, sedan ny lönereglering för ett pastorat trätt i kraft, skogsavkastningen vid de eklestiska boställena i pastoratet skall, utan avseende å sättet för boställets tillkomst, utgöra avlöningstillgång för pastoratets prästerskap. Det har dock syntts departementschefen, som om situationen i Ovanåkersfallet vore sådan, att man möjligen kunde bortse från betänkligheterna. Man hade här att tillgå en fond, som tillkommit genom kapitalisering under tiden för gammal lönereglering av extra skogsavkastning från ett av församlingen anskaffat boställe. Vid fondens bildande hade Kungl. Maj:t förbehållit sig att framdeles bestämma om fondens avkastning. Enligt äldre skogsförfattningar och därpå grundad praxis ansågs Kungl. Maj:t i ett dylikt fall hava full frihet att lämna anslag ur fonden till kyrkorestaurering och liknande ändamål, och av denna rätt hade Kungl. Maj:t även tidigare begagnat sig. Då härtill komme, att behovet av åtgärder till kyrkans iståndsättande syntes hava gjort sig starkt gällande redan under den gamla löneregleringens giltighetstid, har departementschefen ansett förhållandena i detta fall vara så egenartade, att församlingens önsknings om anslag till kyrkorestaureringen borde kunna tillgodoses, ehuru ny lönereglering för pastoratet trätt i kraft och fonden övergått till att vara prästerlig avlöningstillgång. Vad som här sagts om kyrkorestaureringsanslaget torde i huvudsak vara tillämpligt även på anslaget till arkivbyggnad.

Departementschefen har slutligen framhållit, att de föreslagna anslagsbeloppen äro maximibelopp, och att, innan Kungl. Maj:t ger tillstånd till utbetalning ur fonden, ytterligare utredning rörande de sannolika kostnaderna för arbetenas utförande möjligen kan finnas erforderlig. Vidare har departementschefen framhållit, att vid ett eventuellt medgivande från Kungl. Maj:ts sida böra knytas de villkor, som Kungl. Maj:t kan finna skäl uppställa, därvid givetvis böra beaktas de av kammarkollegiet i dess hemställan angivna föreskrifterna.

Sedan Kungl. Maj:t inhämtat kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del medgäve den anordning, som av departementschefen sålunda förordats, har kyrkomötet på grund av de genom den hos Kungl. Maj:t förebragta utredningen ådagalagda, i detta fall föreliggande särskilda förhållanden ansett sig böra bifalla förslaget.

Utskottets
yttrande.

På grund av de särskilda omständigheter, som i detta fall åberopats, har utskottet ansett sig kunna förorda Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må för sin del medgiva, att Ovanåkers församling må, under de villkor Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, ur Ovanåkers pastorats avlöningsfond uppbära ett belopp av högst 59,348 kronor till bestridande av kostnaderna för reparation av Ovanåkers kyrka och uppförande av brandfri arkivbyggnad i enlighet med de i ärendet omförmälda, av byggnadsstyrelsen fastställda förslagen.

Stockholm den 14 februari 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzélius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *Olof Olsson*, *J. Nilsson* i Malmö, *K. V. Rydén*, *J. Clemedtson*, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *D. A. Petrén*, *A. Thelin* och *D. Hansén*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *P. M. Olsson* i Blådinge, *E. J. Wigforss*, *J. Olofsson* i Digernäs, *O. Nilsson* i Örebro, *S. Persson* i Fritorp, *A. Danielsson*, *C. A. Anderson* i Storegården, *K. S. V. Ward* och *A. Norsell*.

Reservation

av herr *O. Olsson* i Kullenbergstorp, vilken ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition.